

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYV-TÁRÉPÜLET

Könyvtárgépesítés általában

91/279

KOENIG, Michael E.D.: Information technology and perestroika = Inf.Serv.Use. 10.vol. 1990. 5.no. 315-320.p. Bibliogr. 18 tétel.

Információtechnológia és peresztrojka

Információtechnológia; Társadalmi követelmények

A cikk abból a hipotézisből indul ki, hogy a peresztrojka (a szovjet gazdasági rendszer rekonstrukciója) és a glásznosztj, vagy nyíltság, elsősorban az információtechnológia fejlődésének a következményei. A peresztrojka alapján véve annak a belátásnak a következménye, hogy a szovjet gazdasági rendszer hagyományos mechanizmusa nem megfelelő. Ezen elégtelenségnek fő oka pedig az információtechnológia gyors ütemű fejlődése és az ennek eredményeként jelentkező, a hierarchikus gazdasági rendszerből a piac-orientált gazdasági rendszer irányába való elmozdulással járó előnyeltolódás. Ha ez a hipotézis igaz, akkor ez megerősíti a peresztrojka stabilitását és így a szovjet politika elemezhetőségét.

(Autoref. alapján)

91/280

CALENGE, Bertrand: L'informatisation d'une bibliothèque centrale de prêt: peut-on parler de spécificités? = Bull.Bibl.Fr. 35.tom. 1990. 3.no. 206-216.p.

Res. angol nyelven.

Egy központi kölcsönző könyvtár automatizálása

Regionális könyvtár; Számítógépesítés

A francia központi kölcsönző könyvtárak adminisztratív és földrajzi szétszórtsága problémákat jelent a gépesítés szempontjából. A Saone-et-Loire-i központi kölcsönző könyvtár fő gépesítési irányvonalai a következők: a kommunikáció vezérlése a minitel útján, amely támogatja az információkeresést, a különféle tranzakciókat és egy interaktív videotex-hálózat kifejlesztését; az összes dokumentum kezelése, lelőhelyének megállapítása és áttekintése; UNIMARC formátumú rekordok létrehozásának lehetősége. A központi könyvtár és a letéti könyvtárak rendszereinek kompatibiliseknek kell lenniük egymással, és minden keresésnek és tranzakciónak közel „real time” módon (várakozási idő nélkül) kell működnie.

(Autoref.)

Könyvtárépítés, -berendezés

Lásd 214

Számítógépes könyvtári rendszerek

91/281

Electronic information systems in sci-tech libraries = Sci.Technol.Lib. 11.vol. 1990. 1.no. 1-87.p.

Elektronikus információs rendszerek tudományos-műszaki könyvtárakban. (Tematikus szám, 6 cikk.)

CD-ROM; Gépi könyvtári hálózat; Helyi gépi hálózat; Integrált gépi rendszer; Üzemi szakkönyvtár

A tematikus cikkcsoport a következő tanulmányokat tartalmazza: Az információ elektronikus „szállítása” egy egyetemi hálózat útján (a Leigh University Libraries – Betlehem, Pennsylvania – 1986-ban bevezette a GEAC integrált könyvtári rendszert, amely a kollégiumi lakoszábkától kezdve az oktatók hivatali íróasztaláig mindenhol elérhető); Az „internet”, azaz az USA

különbéle kapcsolódó helyi és országos hálózatainak használata a CARL (Colorado Alliance for Research Libraries) és más elektronikus tájékoztatási rendszerek elérésére; Mikroszámítógépes munkaállomások a könyvtári gyűjteményekhez való hozzáférés javítására (a University of Illinois at Urbana-Champaign könyvtárának tapasztalatai, különös tekintettel az ILLINOIS SEARCH AID nevű, saját fejlesztésű szoftver alkalmazásaira); Időmegtakarítás az InfoTrax online szolgáltatásaival (a Request Service Program használatával az olvasók maguk intézhetik kölcsönzési adminisztrációikat); A Texas Instruments vállalat könyvtári és tájékoztatási szolgáltatásai; A könyvtár újra-felfedezése (az AT&T vállalat könyvtári hálózatának új szerepe az elektronikus szolgáltatások és termékek kínálatában).

(Novák István)

91/282

MARX, Heike – FALTER, Marianne: DOBIS/LIBIS in der Öffentlichen Bibliothek der Stadt Aachen = Biblio. 39.Jg. 1990. 2.no. 19-31.p.

A DOBIS/LIBIS az aacheni közművelődési könyvtárban

Gépi könyvtári hálózat; Integrált gépi rendszer; Városi könyvtár

Rövid próbaút után 1990 januárjában megkezdte működését a DOBIS/LIBIS integrált könyvtári rendszer első, katalogizáló modulja Aachen város és környezete közművelődési könyvtáraiban. A katalogizálással abból a megfontolásból kezdték a gépesítést, hogy a későbbiekben a kölcsönzési modul beindulásával a kölcsönzéskor ne csak a dokumentumok jelzetét tartsák nyilván, hanem a dokumentumok szerzőségi adatait is, az olvasók jobb tájékoztatása érdekében. Ezenkívül kedvezőbb, ha a rendszer bejárásakor a használókat, könyvkereskedőket és más cégeket nem érintik a kezdeti üzemzavarok.

A DOBIS/LIBIS hálózatként üzemel. A résztvevő könyvtárak központi katalógusát a Közös Önkormányzati Adatfeldolgozó Központ (GKDVZ) központi gépén tárolják.

A DOBIS/LIBIS könyvtári számítógépes rendszer melletti döntést az alábbiak indokolták:

- messzemenően kiértelt, integrált rendszer,

- az egyes funkciómodulok egymástól függetlenül is használhatók,
- alkalmas hálózatban történő működtetésre,
- a tárolókapacitása megfelel a szóban lévő állomány nagyságának,
- alkalmas a már meglévő dokumentum- és olvasói azonosító számok kezelésére,
- egyéb olvasói és állományi adatok átvételére is képes,
- képes a Deutsche Bibliothek adatainak az átvételére.

A cikk ismerteti a kurrens katalogizálási munka részleteit, majd a retrospektív adatok gépre vitelének, a munkatársak kiképzésének, a munkahelyek kialakításának kérdéseit, végezetül a DOBIS/LIBIS rendszerrel kapcsolatos problémákat és a közművelődési könyvtári tapasztalatokat tárgyalja.

A retrospektív adatbevitel során először ISBN szám szerinti jegyzéket készítenek az ilyen számmal rendelkező dokumentumokról, amit megküldenek a Deutsche Bibliotheknek, ahonnan megkapják azok rekordjait. Ezeket fogják a rendszerbe visszatölteni és saját adatokkal kiegészíteni. Az 1971 utáni anyagnak mintegy 45%-át remélik ily módon feldolgozni.

(Kovács Lászlóné)

Szakértő rendszerek

91/283

KLEE, Hans Werner: Zur Benutzergerechtheit von Expertensystemen = Nachr.Dok. 41.Jg. 1990. 5.no. 299-305.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven.

Mennyire felelnek meg a szakértő rendszerek a használók igényeinek?

Ember-gép kapcsolat; Szakértő rendszer

A szakértő rendszerekben rejlő lehetőségek csak akkor használhatók ki, ha a használók elfogadják e rendszereket. Ennek egyik előfeltétele a rendszerek használóbarát kialakítása. A német nyelvterületen 90 szakértő rendszert vizsgáltak abból a szempontból, hogy mennyire relevánsak

a magyarázatok és mennyire használóbarát módon vannak kialakítva. Az eredményeket ismerteti a cikk.

(Autoref.)

Lásd még 245

Számítógép-szoftver

91/284

Special issue on thesaurus software from Darmstadt Seminar, August 14, 1990 = Int.Classif. 17.vol. 1990. 3/4.no. 129-164.p.

Az International Classification különszáma tezaurusz-szoftverekről (Darmstadt-i szeminárium, 1990. augusztus 14. – 5 közlemény.)

Konferenciali anyag -nemzetközi; Szoftver; Tezaurusz

Az „International Classification” tezaurusz-szoftverekkel foglalkozó tematikus száma a következő kérdéseket tárgyalja:

- *Milyen kihívásokkal kell szembenéznük a tezauruszoknak? A szerző – az első generációs tezauruszkezelő programok megérkezésének kapcsán – tíz kérdést tesz fel, majd megadja a válaszokat is: 1) Mi okozta az új helyzetet? 2) Mi a vonzerő valódi titka? 3) Nem profitálhat az információkeresés a természetes nyelv gépi feldolgozásából? 4) Most többet tudunk majd elérni? 5) Hogyan lehet jobban csinálni? 6) Mikor érkezik el a teljesen automatizált információkeresés ideje? 7) Hogyan jutunk el oda, hogy tezauruszokat használjunk gépi információkeresésre? 8) Melyik a helyes út, a helyes modell, mit szabványosítsunk? 9) Meg tudják ezt valósítani egyedül az információkeresés szakemberei? 10) Léteznek-e fejlett, valóban használóbarát információkereső rendszerek?*

– *Interaktív „klasszaurusz” mikroszámítógépen.* Mind az osztályozási rendszereknek, mind a tezauruszoknak megvannak a maguk gyengéi és erősségei. Ha e két rendszert megfelelően kombináljuk, akkor a gyenge pontokat kiküszöbölve az utóbbiak megőrizhetők. Eredményül kapjuk az ún. klasszauruszt, amelynek egy speciális változatát ismerteti a szerző.

– *Mikroszámítógépi tezaurusz-szoftverek összehasonlítása.* A szerző három programcsomagot hasonlít össze (INDEX, PROTERM és TMS) a tezauruszok kifejlesztése, strukturálása és kezelése szempontjából.

– *A tezaurusz-szoftverek értékelésének kritériumai.* Miután elmagyarázza, hogy mik e kritériumok meghatározói (a tezaurusz és környezete, a tezaurusz-szoftver feladatai), a szerző részletesen tárgyalja a legfontosabb kritériumokat, a továbbiakat pedig egy ellenőrző jegyzékben (check-list) adja közre a cikk végén.

– *Tezauruszok és metatezauruszok karbantartása.* Ha az információkeresés több adatbázisban történik, akkor ezek tezauruszait össze kell kapcsolni, azaz az egyik tezaurusz kifejezéseit a másikra kell „letérképezni” Ennek eredményeként jön létre az ún. metatezaurusz. A szerző több számítógépes rendszert ismertet, amelyek segítenek a tezauruszok és a metatezauruszok karbantartásában. Az amerikai National Library of Medicine különös sikereket ért el e téren a Medical Subject Headings és a Unified Medical Language System nevű rendszereivel.

(Novák István)

91/285

DILLON, Andrew: The human factors of hypertext = Int.Forum Inf.Doc. 15.vol. 1990. 4.no. 32-36.p. Bibliogr. 28 tétel.

A hiperszöveg emberi tényezői

Ember-gép kapcsolat; Ergonómia; Hiperszöveg

A cikk áttekinti a hiperszövegek tervezésével és használatával kapcsolatos emberi tényezőket. Azt állítja, hogy az ezen új médiumról terjesztett szuperlatívuszok nagyrészt inkább személyes benyomásokon, mint a rendszer előnyeinek empirikus bizonyításán alapulnak. A különféle hiperszöveg-alkalmazásokat az információk világának strukturált részhalmozaként mutatja be, amelyhez a használó egy interfész útján férhet hozzá. Áttekinti a képernyő-olvasás ergonómiai tényezőit, és következtetésként hatékonyabb, könnyebben használható elektronikus dokumentumok kifejlesztésére tesz javaslatot.

(Autoref.)